

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conferenceนโยบายและมาตรการสวัสดิการแรงงานต่างด้าวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเมียนมา
ลาว และกัมพูชาเข้าสู่ประเทศไทยWelfare Policy and Measures Regarding Foreign Labours towards Labour Migration from Myanmar,
Laos and Cambodia to Thailandศศิวิมล ตันติวุฒิ (Sasiwimon Tuntiwut)¹ มนูญ โต๊ะยามา (Manoon Toyama)²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชาในประเทศไทย 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชาเข้าสู่ประเทศไทย และ 3) นโยบายและมาตรการสวัสดิการแรงงานต่างด้าวที่มีนัยต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชาเข้าสู่ประเทศไทย การศึกษานี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายปี ระหว่างปี พ.ศ. 2541 ถึง 2558 โดยข้อมูลจำนวนแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ รวบรวมจากสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน และข้อมูลรายได้ต่อหัว อัตราการว่างงาน ค่าจ้างขั้นต่ำ รวบรวมจากข้อมูลสถิติของธนาคารโลก โดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติในรูปของสมการถดถอยเชิงซ้อน ด้วยวิธีการประมาณค่าแบบกำลังสองน้อยที่สุดในการวิเคราะห์ จากการศึกษาพบว่า 1) การเคลื่อนย้ายแรงงานไร้ทักษะจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชา มีการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2541 จำนวน 90,911 คน เป็น 2,279,076 คนในปี พ.ศ. 2559 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายของแรงงานเมียนมา คือ รายได้ต่อหัวของประเทศไทย อัตราการว่างงานของประเทศไทยและค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศไทย ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 0.1 และ 0.05 ตามลำดับ ขณะที่รายได้ต่อหัวของประเทศไทย อัตราการว่างงานของประเทศไทยและประเทศลาว และอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศไทย ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายของแรงงานลาว ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 0.05 0.1 และ 0.05 ตามลำดับ ประเทศกัมพูชา รายได้ต่อหัวของประเทศไทยและกัมพูชา อัตราการว่างงานของประเทศไทย และอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศไทย ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานกัมพูชา ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 0.05 0.1 และ 0.1 ตามลำดับ และ 3) สวัสดิการด้านสุขภาพมีนัยต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานทั้งสามประเทศที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

คำสำคัญ นโยบายและมาตรการสวัสดิการ การเคลื่อนย้ายแรงงาน แรงงานไร้ฝีมือ

¹ นักศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช stuntiwut@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช m007toyama@yahoo.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were study 1) situation of migrant workers from Myanmar, Laos and Cambodia in Thailand; 2) factors affecting the relocation of workers from Myanmar and Cambodia to Thailand; and 3) polices and migrant workers' welfare that have implications for the relocation of workers from Myanmar and Cambodia to Thailand. This study uses the secondary data annually between 1998 to 2015. The number of unskilled migrant workers collected from the Bureau of Foreign Workers Administration Department of Labor Procurement and the average GDP per capita, unemployment rate, and minimum wage compiled from World Bank. This study uses econometric models in the form of Multiple Linear Regression with the Ordinary Least Square method analysis. The study found that 1) the migration of unskilled workers from Myanmar, Laos and Cambodia to Thailand increased from 90,911 in 1998 to 2,279,076 in 2016; 2) factors that affect the Myanmar labor migration are GDP per capita of Thailand, unemployment rate of Myanmar and the minimum wage in Thailand affect the migration of the Myanmar workers at significant levels of 0.01, 0.1 and 0.05 respectively. As the GDP per capita in Thailand, unemployment rate of Thailand and Laos, and the minimum wage in Thailand affect the migration of Lao workers all significant at 0.01, 0.05, 0.1 and 0.05 respectively; for Cambodia, GDP per capita of Thailand and Cambodia, unemployment rate and the minimum wage of Thailand affect the migration of Cambodian workers at significant level of 0.05, 0.05, 0.1 and 0.1, respectively; 3) health welfare affects the movement of all three countries at a significant level of 0.01.

Keywords: Polices and migrant workers' welfare, Labour migration, Unskilled labor

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

บทนำ

ภาคการผลิตของประเทศไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น มีความต้องการแรงงานเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก ขณะที่กำลังแรงงานคนไทยพัฒนาตนเองไปสู่แรงงานประเภทกึ่งทักษะฝีมือและทักษะฝีมือเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงานไร้ฝีมือหรือแรงงานฝีมือต่ำ ผู้ประกอบการจำนวนมากจึงต้องจ้างแรงงานต่างด้าวเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน การเติบโตของตลาดแรงงานและอัตราค่าจ้างในประเทศไทยกลายเป็นแรงดึงดูดให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ บริบทการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศของไทยจึงเปลี่ยนจากการเป็นประเทศต้นทางมาเป็นประเทศปลายทางที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ เมียนมา ลาว และกัมพูชา โดยในปี พ.ศ. 2557 ผลการศึกษาของมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2559) พบว่า ระบบเศรษฐกิจได้รับประโยชน์จากการจ้างงานแรงงานต่างด้าวที่ได้รับการขึ้นทะเบียน คิดเป็นร้อยละ 0.16 ต่อสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และประมาณความต้องการแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติว่าจะสูงถึง 4.4 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2563 อย่างไรก็ตาม ด้วยลักษณะทางภูมิประเทศซึ่งประเทศไทยมีแนวพรมแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชา โดยมีความยาวหลายพันกิโลเมตร เอื้อให้แรงงานและผู้ติดตามจากประเทศเพื่อนบ้านจำนวนมากเข้ามาในประเทศไทยโดยใช้ช่องทางเข้าและออกตามแนวชายแดนทั้งทางบกและทางน้ำ ลักษณะการเข้าเมืองผิดกฎหมายเช่นนี้นำมาสู่ผลกระทบเชิงลบต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความมั่นคงของประเทศ และปัญหาการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

ที่ผ่านมาปัญหาการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองถูกหยิบยกให้เป็นปัญหาสำคัญ และควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้จำนวนแรงงานต่างด้าวที่เคลื่อนย้ายเข้าสู่ประเทศไทยยังคงสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเหตุผลของการอพยพอาจเป็นไปตามทฤษฎีการย้ายถิ่น อาทิ ปัจจัยด้านค่าจ้าง การว่างงาน ความยากจน อย่างไรก็ตาม Corrado Giulietti and Jackline Wahba (2012) ได้ยกตัวอย่างสถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานในประเทศสหรัฐอเมริกาและยุโรป โดยมีข้อสรุปของสมมติฐานว่า สวัสดิการด้านสุขภาพเป็นหนึ่งในหลายปัจจัยดึงดูดที่ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน และ Nina Schulzek (2012) เสนอผลการวิจัยว่าสวัสดิการด้านสุขภาพเป็นปัจจัยดึงดูดที่ส่งผลให้เกิดการย้ายถิ่น ซึ่งควรจะมีการปรับปรุงทฤษฎีการย้ายถิ่นของ Everett S. Lee โดยเพิ่มปัจจัยดึงดูดด้านสวัสดิการลงไปด้วย

เมื่อพิจารณานโยบายด้านการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในระยะ 20 ปีให้หลังมานี้ พบว่า ประเทศไทยได้เริ่มมีนโยบายด้านสวัสดิการและการคุ้มครองแรงงานต่างด้าว อาทิ การดูแลเรื่องสุขภาพของแรงงานต่างด้าว โดยกระทรวงสาธารณสุข ได้มีความพยายามปรับเปลี่ยนมาตรการ เพื่อรับมือกับการขึ้นทะเบียนผ่อนผันแรงงานข้ามชาติในแต่ละปี สำหรับปี 2544 นับเป็นครั้งแรกที่แรงงานข้ามชาติถูกบังคับให้เข้าสู่ระบบประกันสุขภาพ คือ นอกจากต้องจ่ายค่าบัตรประกันสุขภาพแล้ว เมื่อเข้ารับบริการต้องจ่ายอีกครั้งละ 30 บาท นอกจากนี้ แรงงานที่มีบัตรประกันสุขภาพจะได้รับสิทธิประโยชน์ (เกือบ) ไม่แตกต่างจากคนไทย (กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ. 2548) อีกทั้งมีการรับรองสิทธิด้านการศึกษาให้แก่ทายาทของแรงงานต่างด้าว ซึ่งสิทธิในการศึกษานับเป็นปัญหาที่เอื้อต่อสิทธิในคุณภาพชีวิตของมนุษย์และเป็นเงื่อนไขในการพัฒนาสุขภาวะของมนุษย์ ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ระบุไว้ในมาตรา 10 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่จะต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

ดังนั้นการศึกษาปัจจัยโดยเฉพาะนโยบายและมาตรการสวัสดิการที่มีนัยต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวเข้าสู่ประเทศไทย นับว่าเป็นสิ่งจำเป็น ประกอบกับยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาในแง่มุมนี้มาก่อน การวิจัยนี้จึงทำการศึกษาด้านการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าว โดยเฉพาะนโยบายและมาตรการสวัสดิการแรงงานต่างด้าวทั้งสวัสดิการด้านสุขภาพและการศึกษาของผู้ติดตามที่อาจมีนัยต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชาเข้ามาสู่ประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว การวางแผนส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานโดยเฉพาะด้านสวัสดิการให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชาในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชาเข้าสู่ประเทศไทย
3. เพื่อศึกษานโยบายและมาตรการสวัสดิการแรงงานต่างด้าวที่มีนัยต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชาเข้าสู่ประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อศึกษาสถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ประกอบกับใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยแบบจำลองทางเศรษฐมิติ เพื่อศึกษาปัจจัยและการใช้นโยบายสนับสนุนสวัสดิการแก่แรงงานต่างด้าวของรัฐบาลที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานในประเทศไทย ประชากรกลุ่มที่สนใจ คือ แรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่เคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานในประเทศไทย จึงต้องใช้ข้อมูลจำนวนแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิรายปี ระหว่างปี พ.ศ. 2541 ถึง 2558 โดยข้อมูลจำนวนแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ รวบรวมจากสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน และข้อมูลรายได้ประชากรเฉลี่ยต่อคน อัตราการว่างงาน ค่าจ้างขั้นต่ำ รวบรวมจากข้อมูลสถิติของธนาคารโลก โดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติในรูปของสมการถดถอยเชิงซ้อน ด้วยวิธีการประมาณค่าแบบกำลังสองน้อยที่สุดในการวิเคราะห์

ตัวแปรอิสระในการศึกษาประกอบด้วย รายได้ต่อหัวของทั้งประเทศไทยและประเทศต้นทาง อัตราการว่างงานของทั้งประเทศไทยและประเทศต้นทาง และอัตราค่าจ้างขั้นต่ำโดยเฉลี่ยของประเทศไทย ตัวแปรหุ่นของปีที่มีสวัสดิการด้านสุขภาพ และตัวแปรหุ่นของปีที่มีนโยบายสนับสนุนการศึกษาให้แก่ทายาทแรงงานต่างด้าว รูปแบบความสัมพันธ์ของจำนวนแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ และการใช้นโยบายสวัสดิการ สามารถเขียนเป็นแบบจำลองในรูป log-log linear regression ที่จะใช้ในการศึกษาได้ดังสมการที่ (1)

$$\begin{aligned} \ln(\text{Labor}_{\text{host}}) = & a_0 + a_1 \ln(\text{GDP}_{\text{TH}}) + a_2 \ln(\text{GDP}_{\text{host}}) + a_3 \ln(\text{Unemploy}_{\text{TH}}) \\ & + a_4 \ln(\text{Unemploy}_{\text{host}}) + a_5 \ln(\text{MinWage}_{\text{TH}}) + a_6 \text{HealthWel}_{\text{TH}} \\ & + a_7 \text{EduWel}_{\text{TH}} + u \end{aligned} \quad (1)$$

โดยที่ $\text{Labor}_{\text{host}}$ คือ จำนวนแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่เคลื่อนย้ายเข้าสู่ประเทศไทย GDP_{TH} คือ รายได้ต่อหัวประชากรไทย (Million \$) GDP_{host} คือ รายได้ต่อหัวของประชากรเมียนมา ลาว และกัมพูชา (Million \$) $\text{Unemploy}_{\text{TH}}$ คือ อัตราการว่างงานของประเทศไทย (ร้อยละ) $\text{Unemploy}_{\text{host}}$ คือ อัตราการว่างงานของประเทศไทย (ร้อยละ) $\text{MinWage}_{\text{TH}}$ คือ อัตราค่าจ้างขั้นต่ำโดยเฉลี่ยในประเทศไทย $\text{HealthWel}_{\text{TH}}$ คือ ตัวแปรหุ่นของปีที่มีนโยบายสวัสดิการด้านสุขภาพ (กำหนดให้ปีที่มีการใช้นโยบาย = 1, ปีที่ไม่มีการใช้นโยบาย =

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

0) $EduWel_{TH}$ คือ ตัวแปรหุ่นของปีที่ประเทศไทยใช้นโยบายสวัสดิการด้านการศึกษา (กำหนดให้ปีที่มีการใช้นโยบาย = 1, ปีที่ไม่มีการใช้นโยบาย = 0) a_0 คือ ค่าคงที่ $a_1, \dots, a_7$ คือ สัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ และ u คือ ค่าความคลาดเคลื่อน (Error term)

ผลการวิจัย

1. สถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชาในประเทศไทย

สถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการเคลื่อนย้ายของกลุ่มแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือคิดเป็นร้อยละ 91 ของจำนวนแรงงานต่างด้าวทั้งหมด โดยการเคลื่อนย้ายแรงงานจากสามประเทศเพื่อนบ้านเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะปี 2547 และปี 2556 ซึ่งรัฐบาลอนุญาตให้ขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวทั่วประเทศทำให้มีตัวเลขจำนวนแรงงานต่างด้าวสูงถึง 1.6 ล้านคน ทั้งนี้ แรงงานจากประเทศเมียนมาเป็นแรงงานต่างด้าวกลุ่มใหญ่ที่สุดในประเทศไทย โดยจากข้อมูลจำนวนแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ มาตรา 9 พิสูจน์สัญชาติเดิม และนำเข้าตาม MOU พบว่า ในปี 2558 มีแรงงานจากประเทศเมียนมาได้รับใบอนุญาตทำงานในประเทศไทยสูงถึง 991,073 คน รองลงมาคือแรงงานจากประเทศกัมพูชา จำนวน 209,793 คน และแรงงานประเทศลาว จำนวน 67,822 คน

2. ปัจจัยและการใช้นโยบายสวัสดิการแรงงานต่างด้าวที่มีนัยต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ประเทศไทย

ประเทศเมียนมา

ผลการศึกษาปัจจัยและการใช้นโยบายสวัสดิการแรงงานต่างด้าวที่มีนัยต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานประเทศเมียนมาเข้าสู่ประเทศไทย ดังตารางที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 ผลการประมาณค่าแบบจำลองปัจจัยและการใช้นโยบายสวัสดิการแรงงานต่างด้าวที่มีนัยต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน
จากประเทศเมียนมาเข้ามาสู่ประเทศไทย

Model 2: OLS, using observations 1998-01-01:2015-01-01 (T = 17)					
Dependent variable: l_Labor_MM					
	Coefficient	Std. Error	t-ratio	p-value	Sig.
const	-46.8693	49.3320	-0.9501	0.3669	
l_GDP_TH_1	8.8871	2.8326	3.1375	0.0079	***
l_GDP_MM_1	-2.9264	4.4050	-0.6643	0.5231	
l_Unemploy_TH_1	-0.7473	0.8020	-0.9318	0.3758	
l_Unemploy_MM_1	14.2397	7.4254	1.9177	0.0814	*
l_MinWage_TH	0.1541	0.0579	2.6603	0.0334	**
HealthWel_TH	1.5913	0.3276	4.8575	0.0002	***
EduWel_TH	0.0607	0.5604	0.1084	0.9161	
Mean dependent var	13.2388	S.D. dependent var		0.8639	
Sum squared resid	1.2807	S.E. of regression		0.3772	
R-squared	0.8927	Adjusted R-squared		0.8093	
F(7, 9)	10.7010	P-value(F)		0.0010	
Log-likelihood	-2.1427	Akaike criterion		20.2853	
Schwarz criterion	26.9510	Hannan-Quinn		20.9479	
rho	-0.1906	Durbin-Watson		2.3770	
Test for normality of residual -					
Null hypothesis: error is normally distributed					
Test statistic: Chi-square(2) = 10.8066					
with p-value = 0.00450177					
White's test for heteroskedasticity -					
Null hypothesis: heteroskedasticity not present					
Test statistic: LM = 12.0244					
with p-value = P(Chi-square(12) > 12.0244) = 0.44372					
LM test for autocorrelation up to order 7 -					
Null hypothesis: no autocorrelation					
Test statistic: LMF = 8.59546					
with p-value = P(F(7, 2) > 8.59546) = 0.108142					

หมายเหตุ * คือระดับนัยสำคัญที่ 0.1, ** คือระดับนัยสำคัญที่ 0.05, *** คือระดับนัยสำคัญที่ 0.01

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

จากผลการศึกษาดังตารางที่ 1 สามารถแสดงสมการความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ได้ดังสมการที่ (2)

$$\begin{aligned} \text{Log (Labor_MM)} &= 8.8871 \text{ Log (GDP_TH)} - 2.9264 \text{ Log (GDP_MM)} \\ &\quad - 0.7473 \text{ Log (Unemploy_TH)} + 14.2397 \text{ (Unemploy_MM)} \\ &\quad + 0.1541 \text{ Log (MinWage_TH)} + 1.5913 \text{ Log (HealthWel_TH)} \\ &\quad + 0.0607 \text{ Log (EduWel_TH)} - 46.8693 \end{aligned} \quad (2)$$

สมการข้างต้นสามารถอธิบายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเมียนมาเข้ามาสู่ประเทศไทยได้ถึงร้อยละ 80.93 (Adjusted R-squared) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

- ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ประเทศไทย

ทั้งนี้ จากการทดสอบค่านัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยแต่ละตัว พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของรายได้ต่อหัวของประเทศไทยมีค่าเท่ากับ 8.8871 แสดงว่า ถ้า รายได้ต่อหัวของประเทศไทย เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะมีผลทำให้จำนวนแรงงานเมียนมาเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.8871 ในขณะที่ปัจจัยอื่นคงที่ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับตัวแปรตาม คือ จำนวนแรงงานเมียนมาเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

ค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราการว่างงานของประเทศเมียนมา มีค่าเท่ากับ 14.2397 แสดงว่า ถ้าอัตราการว่างงานของประเทศเมียนมาเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะมีผลทำให้จำนวนแรงงานเมียนมาเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.2397 ในขณะที่ปัจจัยอื่นคงที่ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับตัวแปรตาม คือ จำนวนแรงงานเมียนมาเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.1

ค่าสัมประสิทธิ์ของ อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศไทย มีค่าเท่ากับ 0.1541 แสดงว่า ถ้า อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะมีผลทำให้จำนวนแรงงานเมียนมาเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.1541 ในขณะที่ปัจจัยอื่นคงที่ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับตัวแปรตาม คือ จำนวนแรงงานเมียนมาเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

- นโยบายและมาตรการสวัสดิการแรงงานต่างด้าวที่มีนัยต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน

ค่าสัมประสิทธิ์ของสวัสดิการด้านสุขภาพ มีค่าเท่ากับ 1.5913 แสดงว่า การดำเนินนโยบายสวัสดิการด้านสุขภาพของประเทศไทย มีนัยทำให้จำนวนแรงงานเมียนมาเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.5913 ในขณะที่ปัจจัยอื่นคงที่ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับตัวแปรตาม คือ จำนวนแรงงานเมียนมาเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

ประเทศลาว

ผลการศึกษาปัจจัยและการใช้นโยบายสวัสดิการแรงงานต่างด้าวที่มีนัยต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานประเทศลาวเข้าสู่ประเทศไทย ดังตารางที่ 2

จากผลการศึกษาดังตารางที่ 2 สามารถแสดงสมการความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ได้ดังสมการที่ (3)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

$$\begin{aligned} \text{Log (Labor_LA)} &= 10.6152 \text{ Log (GDP_TH)} - 13.8670 \text{ Log (GDP_LA)} \\ &- 0.7813 \text{ Log (Unemploy_TH)} + 3.5058 \text{ (Unemploy_LA)} \\ &+ 4.8085 \text{ (MinWage_TH)} + 3.2911 \text{ Log (HealthWel_TH)} \\ &+ 0.5674 \text{ Log (EduWel_TH)} + 10.1677 \end{aligned} \quad (3)$$

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองปัจจัยและการใช้นโยบายสวัสดิการแรงงานต่างด้าวที่มีนัยต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศลาวเข้ามาสู่ประเทศไทย

Model 2: OLS, using observations 1998-01-01:2015-01-01 (T = 17)					
Dependent variable: l_Labor_LA					
	Coefficient	Std. Error	t-ratio	p-value	Sig.
const	10.1677	54.4076	0.1869	0.8559	
l_GDP_TH_1	10.6152	2.9991	3.5395	0.0084	***
l_GDP_LA_1	13.8670	9.2055	1.5064	0.1662	
l_Unemploy_TH_1	-0.7813	0.3260	-2.3965	0.0475	**
l_Unemploy_LA_1	3.5058	1.7898	1.9587	0.0735	*
l_MinWage_TH	4.8085	1.8164	2.6472	0.0341	**
HealthWel_TH	3.2911	0.9359	3.5164	0.0066	***
EduWel_TH	0.5674	1.0159	0.5586	0.5901	
Mean dependent var	10.7721	S.D. dependent var		1.6422	
Sum squared resid	4.0938	S.E. of regression		0.6744	
R-squared	0.9051	Adjusted R-squared		0.8313	
F(7, 9)	12.2657	P-value(F)		0.0006	
Log-likelihood	-12.0201	Akaike criterion		40.0403	
Schwarz criterion	46.7060	Hannan-Quinn		40.7028	
rho	-0.4716	Durbin-Watson		2.8875	

Test for normality of residual -

Null hypothesis: error is normally distributed

Test statistic: Chi-square(2) = 0.129927

with p-value = 0.937102

White's test for heteroskedasticity -

Null hypothesis: heteroskedasticity not present

Test statistic: LM = 14.5683

with p-value = P(Chi-square(12) > 14.5683) = 0.265895

LM test for autocorrelation up to order 7 -

หมายเหตุ * คือระดับนัยสำคัญที่ 0.1, ** คือระดับนัยสำคัญที่ 0.05, *** คือระดับนัยสำคัญที่ 0.01

สมการข้างต้นสามารถอธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศลาวเข้ามาสู่ประเทศไทยได้ถึงร้อยละ 83.13 (Adjusted R-squared) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

- ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ประเทศไทย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

ทั้งนี้ จากการทดสอบค่านัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยแต่ละตัว พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของรายได้ต่อหัวของประเทศไทยมีค่าเท่ากับ 10.6152 แสดงว่า ถ้า รายได้ต่อหัวของประเทศไทย เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะมีผลทำให้จำนวนแรงงานลาวเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.6152 ในขณะที่ปัจจัยอื่นคงที่ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับตัวแปรตาม คือ จำนวนแรงงานลาวเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

ค่าสัมประสิทธิ์ของ อัตราการว่างงานของประเทศไทยมีค่าเท่ากับ - 0.7813 แสดงว่า ถ้าอัตราการว่างงานของประเทศไทยลดลงร้อยละ 1 จะมีผลทำให้จำนวนแรงงานลาวเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7813 ในขณะที่ปัจจัยอื่นคงที่ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับตัวแปรตาม จำนวนแรงงานลาวเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราการว่างงานของประเทศไทยมีค่าเท่ากับ 3.5058 แสดงว่า ถ้าอัตราการว่างงานของประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะมีผลทำให้จำนวนแรงงานลาวเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.5058 ในขณะที่ปัจจัยอื่นคงที่ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับตัวแปรตามคือ จำนวนแรงงานลาวเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.1

ค่าสัมประสิทธิ์ของ อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศไทยมีค่าเท่ากับ 4.8085 แสดงว่า ถ้า อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะมีผลทำให้จำนวนแรงงานลาวเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.8085 ในขณะที่ปัจจัยอื่นคงที่ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับตัวแปรตาม คือ จำนวนแรงงานลาวเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

- นโยบายและมาตรการสวัสดิการแรงงานต่างด้าวที่มีนัยต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน

ค่าสัมประสิทธิ์ของสวัสดิการด้านสุขภาพมีค่าเท่ากับ 3.2911 แสดงว่า การดำเนินนโยบายสวัสดิการด้านสุขภาพของประเทศไทย มีนัยทำให้จำนวนแรงงานลาวเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.2911 ในขณะที่ปัจจัยอื่นคงที่ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับตัวแปรตาม โดยจำนวนแรงงานลาวเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

ประเทศกัมพูชา

ผลการศึกษาปัจจัยและการใช้นโยบายสวัสดิการแรงงานต่างด้าวที่มีนัยต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานประเทศกัมพูชาเข้าสู่ประเทศไทย ดังตารางที่ 3

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

ตารางที่ 3 ผลการประมาณค่าแบบจำลองปัจจัยและการใช้นโยบายสวัสดิการแรงงานต่างด้าวที่มีนัยต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน
จากประเทศกัมพูชาเข้ามาสู่ประเทศไทย

Model 2: OLS, using observations 1998-01-01:2015-01-01 (T = 17)					
Dependent variable: l_Labor_KH					
	Coefficient	Std. Error	t-ratio	p-value	Sig.
const	-184.9280	82.1548	-2.2510	0.0509	*
l_GDP_TH_1	38.6575	15.9325	2.4263	0.0382	**
l_GDP_KH_1	-21.4899	8.9027	-2.4139	0.039	**
l_Unemploy_TH_1	-2.5543	1.3003	-1.9644	0.0722	*
l_Unemploy_KH_1	0.7026	0.5865	1.1979	0.2615	
l_MinWage_TH	3.1923	1.6768	1.9038	0.0832	*
HealthWel_TH	2.5578	0.7161	3.5717	0.0078	***
EduWel_TH	1.3220	1.3374	0.9885	0.3487	
Mean dependent var	11.2797	S.D. dependent var		1.4601	
Sum squared resid	6.0460	S.E. of regression		0.8196	
R-squared	0.8227	Adjusted R-squared		0.6849	
F(7, 9)	5.9676	P-value(F)		0.0082	
Log-likelihood	-15.3345	Akaike criterion		46.6691	
Schwarz criterion	53.3348	Hannan-Quinn		47.3316	
rho	-0.5838	Durbin-Watson		3.1670	
Test for normality of residual -					
Null hypothesis: error is normally distributed					
Test statistic: Chi-square(2) = 4.92555					
with p-value = 0.0851983					
White's test for heteroskedasticity -					
Null hypothesis: heteroskedasticity not present					
Test statistic: LM = 11.4363					
with p-value = P(Chi-square(12) > 11.4363) = 0.491947					
LM test for autocorrelation up to order 7 -					

หมายเหตุ * คือระดับนัยสำคัญที่ 0.1, ** คือระดับนัยสำคัญที่ 0.05, *** คือระดับนัยสำคัญที่ 0.01

จากผลการศึกษาดังตารางที่ 3 สามารถแสดงสมการความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ได้ดังสมการที่ (4)

$$\begin{aligned}
 \text{Log (Labor_KH)} &= 38.6575 \text{ Log (GDP_TH)} - 21.4899 \text{ Log (GDP_KH)} \\
 &\quad - 2.5543 \text{ Log (Unemploy_TH)} + 0.7026 \text{ (Unemploy_KH)} \\
 &\quad + 3.1923 \text{ (MinWage_TH)} + 2.5578 \text{ Log (HealthWel_TH)} \\
 &\quad + 1.3220 \text{ Log (EduWel_TH)} - 184.9280
 \end{aligned}
 \tag{4}$$

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

สมการข้างต้นสามารถอธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศกัมพูชาเข้ามาสู่ประเทศไทยได้ถึงร้อยละ 68.49 (Adjusted R-squared) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

- ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ประเทศไทย

ทั้งนี้ จากการทดสอบค่านัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยแต่ละตัว พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของรายได้ต่อหัวของประเทศไทย มีค่าเท่ากับ 38.6575 แสดงว่า ถ้ารายได้ต่อหัวของประเทศไทย เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะมีผลทำให้จำนวนแรงงานกัมพูชาเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 38.6575 ในขณะที่ปัจจัยอื่นคงที่ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับตัวแปรตาม คือ จำนวนแรงงานกัมพูชาเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ค่าสัมประสิทธิ์ของรายได้ต่อหัวของประเทศกัมพูชา มีค่าเท่ากับ - 21.4899 แสดงว่า ถ้ารายได้ต่อหัวของประเทศกัมพูชาลดลงร้อยละ 1 จะมีผลทำให้จำนวนแรงงานกัมพูชาเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.4899 ในขณะที่ปัจจัยอื่นคงที่ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับตัวแปรตาม โดยจำนวนแรงงานกัมพูชาเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ค่าสัมประสิทธิ์ของ อัตราการว่างงานของประเทศไทย มีค่าเท่ากับ - 2.5543 แสดงว่า ถ้าอัตราการว่างงานของประเทศไทยลดลงร้อยละ 1 จะมีผลทำให้จำนวนแรงงานกัมพูชาเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.5543 ในขณะที่ปัจจัยอื่นคงที่ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับตัวแปรตาม จำนวนแรงงานกัมพูชาเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.1

ค่าสัมประสิทธิ์ของ อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศไทย มีค่าเท่ากับ 3.1923 แสดงว่า ถ้าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศไทย เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะมีผลทำให้จำนวนแรงงานกัมพูชาเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.1923 ในขณะที่ปัจจัยอื่นคงที่ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับตัวแปรตาม คือ จำนวนแรงงานกัมพูชาเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.1

- นโยบายและมาตรการสวัสดิการแรงงานต่างด้าวที่มีนัยต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน

ค่าสัมประสิทธิ์ของสวัสดิการด้านสุขภาพมีค่าเท่ากับ 2.5578 แสดงว่า การดำเนินนโยบายสวัสดิการด้านสุขภาพของประเทศไทย มีนัยทำให้จำนวนแรงงานกัมพูชาเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.5578 ขณะที่ปัจจัยอื่นคงที่ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับตัวแปรตาม คือ จำนวนแรงงานกัมพูชาเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

1. สถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชาในประเทศไทย

ผลการศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า สถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชา มีการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นการเคลื่อนย้ายของกลุ่มแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ คิดเป็นร้อยละ 91 ของจำนวนแรงงานต่างด้าวทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยยังคงเป็นประเทศที่ต้องการใช้แรงงานเข้มข้นเป็นจำนวนมาก อาทิ แรงงานภาคเกษตรกรรม แรงงานก่อสร้าง และแรงงานในภาคบริการ เป็นต้น การเคลื่อนย้ายแรงงานจากสามประเทศเพื่อนบ้านเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในปี 2557 ซึ่งรัฐบาลอนุญาตให้ขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

ทะเบียนแรงงานต่างด้าวทั่วประเทศทำให้มีตัวเลขจำนวนแรงงานต่างด้าวสูงถึง 1.6 ล้านคน ซึ่งเป็นผลมาจากปี 2555 รัฐบาลได้ประกาศยกเลิกการขึ้นทะเบียนและกวาดล้างแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ทำให้ตัวแรงงานต่างด้าวหายไปจากระบบเป็นจำนวนมาก ครั้นเมื่อรัฐบาลจำเป็นต้องอนุญาตให้มีการผ่อนผันการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวอีกครั้ง ส่งผลให้แรงงานต่างด้าวทั้งผู้ที่อยู่ในประเทศมานานและผู้ที่เคลื่อนย้ายเข้ามาใหม่ ได้มีโอกาสขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวเพื่อขอรับใบอนุญาตทำงานอย่างถูกต้อง

สถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยมีมาอย่างยาวนาน โดยปี 2539 นับเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้นโยบายผ่อนผันการขึ้นทะเบียนเป็นครั้งแรก อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลสถิติจำนวนแรงงานต่างด้าวของสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กระทรวงแรงงาน พบว่า แรงงานจากประเทศเมียนมาเป็นแรงงานประเทศแรกๆ ที่เคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานในประเทศไทย อีกทั้งยังมีจำนวนสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนแรงงานจากประเทศลาวและกัมพูชา โดยจากข้อมูลจำนวนแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ มาตรา 9 พิสูจน์สัญชาติเดิม และนำเข้าตาม MOU พบว่า ในปี 2558 มีแรงงานจากประเทศเมียนมาได้รับใบอนุญาตทำงานในประเทศไทยสูงถึง 991,073 คน รองลงมาคือแรงงานจากประเทศกัมพูชา จำนวน 209,793 คน และแรงงานประเทศลาว จำนวน 67,822 คน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวเข้าสู่ประเทศไทย

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายของแรงงานเมียนมา คือ รายได้ต่อหัวของประเทศไทย อัตราการว่างงานของประเทศไทย และค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศไทย ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 0.1 และ 0.05 ตามลำดับ ขณะที่รายได้ต่อหัวของประเทศไทย อัตราการว่างงานของประเทศไทยและประเทศลาว และอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศไทย ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายของแรงงานลาว ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 0.05 0.1 และ 0.05 ตามลำดับ ประเทศกัมพูชา รายได้ต่อหัวของประเทศไทยและกัมพูชา อัตราการว่างงานของประเทศไทย และอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศไทย ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานกัมพูชา ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 0.05 0.1 และ 0.1 ตามลำดับ และสถิติการด้านสุขภาพมีผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานทั้งสามประเทศที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

สรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานของทั้งประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชาเหมือนกันทั้ง 3 ประเทศ คือ รายได้ต่อหัวของประเทศไทย และอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศไทย สำหรับอัตราการว่างงานของประเทศไทย ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานประเทศลาวและกัมพูชา แต่ไม่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานของประเทศไทยมา ในขณะที่รายได้ต่อหัวของประเทศต้นทางคือประเทศกัมพูชา ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานกัมพูชาเพียงประเทศเดียวเท่านั้น โดยที่รายได้ต่อหัวของประเทศไทยและลาวไม่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเมียนมาและลาว และอัตราการว่างงานของประเทศต้นทางคือประเทศไทย ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานของประเทศไทยเพียงประเทศเดียว โดยที่อัตราการว่างงานของประเทศลาวและกัมพูชาไม่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานลาวและกัมพูชา เช่นเดียวกัน

ซึ่งผลการศึกษามีความสอดคล้องกับทฤษฎีการย้ายถิ่น กล่าวคือแรงงานจากประเทศต้นทางจะเคลื่อนย้ายไปยังประเทศปลายทางที่มีความเจริญหรือมีรายได้ต่อหัวสูงกว่า และมีอัตราค่าจ้างที่สูงกว่าประเทศต้นทาง แรงงานจึงเคลื่อนย้ายไปเพื่อแสวงหาโอกาสในการได้รับรายได้ที่สูงกว่าประเทศต้นทาง และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญรัตน์ อินทร์เจริญ (2550) ซึ่งเสนอผลการวิจัยว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามาทำงานในประเทศไทยของแรงงานเมียนมาอย่างมีนัยสำคัญ คือ รายได้ต่อหัวของประเทศไทย รายได้ต่อหัวของประเทศไทยและค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศไทย สำหรับประเทศลาว ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญของแรงงานลาว คือ รายได้ต่อหัวของประเทศไทย และรายได้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

ต่อหัวของประเทศลาว สำหรับประเทศกัมพูชา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามาทำงานอย่างมีนัยสำคัญของแรงงานกัมพูชา คือ รายได้ต่อหัวของประเทศไทย รายได้ต่อหัวของประเทศกัมพูชา และอัตราการว่างงานของประเทศไทย

นอกจากนี้ ผลการศึกษา ยังสอดคล้องกับภคิรา พิจารณ์ (2559) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานต่างด้าว กรณีศึกษา จังหวัดขอนแก่น ประเทศไทย ซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านการเมือง ความยากจน ค่าแรง และค่านิยมของคนในท้องถิ่น เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดการย้ายถิ่นออกจากประเทศของแรงงานต่างด้าว และการหารายได้ได้มากกว่าเป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้แรงงานตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในจังหวัดขอนแก่น และผลการวิจัยของสิริรัฐ สุกันธา (2557) ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่มีส่วนผลักดันให้แรงงานสัญชาติเมียนมาเดินทางเข้ามาทำงานในเขตภาคเหนือตอนบนสามลำดับแรก ได้แก่ ความต้องการมีงานทำและการมีรายได้ที่มั่นคง การถูกกดขี่ข่มเหงจากรัฐบาลทหารของเมียนมา และการมีทางเลือกสำหรับการทำทำงานอื่นๆ ค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับตำแหน่งงานในประเทศไทย ปัจจัยที่มีส่วนดึงดูดให้แรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาเดินทางเข้ามาทำงานในเขตภาคเหนือตอนบนสามลำดับแรก ได้แก่ การมีงานให้เลือกทำได้มาก การมีค่าจ้างแรงงานที่สูงเมื่อเทียบกับการทำงานในประเทศเมียนมา และความต้องการมีรายได้ที่มั่นคง เพื่อที่จักได้ส่งเงินกลับไปให้ พ่อ แม่ และญาติๆ ที่อยู่ในประเทศเมียนมาได้อย่างต่อเนื่อง

3. นโยบายและมาตรการสวัสดิการแรงงานต่างด้าวที่มีนัยต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน

สวัสดิการด้านสุขภาพ

จากผลการศึกษา พบว่า การใช้นโยบายสวัสดิการด้านสุขภาพมีนัยที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานในทั้ง 3 ประเทศ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 ทั้งนี้ ผลการศึกษามีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง Welfare Migration โดย Corrado Giulietti and Jackline Wahba (2012) ที่ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับสวัสดิการว่าเป็นแรงดึงดูดการเคลื่อนย้ายแรงงาน พร้อมยกตัวอย่างเหตุการณ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา และยุโรป โดยมีข้อสรุปของสมมติฐานว่า สวัสดิการด้านสุขภาพเป็นหนึ่งในหลายปัจจัยดึงดูดที่ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง The impact of welfare systems on immigration: An analysis of welfare magnets as a pull-factor for asylum seekers and labour migrants โดย Nina Schulzek (2012) ที่ได้เสนอผลการวิจัยว่าสวัสดิการด้านสุขภาพเป็นปัจจัยดึงดูดที่ส่งผลให้เกิดการย้ายถิ่น ซึ่งควรจะมีการปรับปรุงทฤษฎีการย้ายถิ่นของ Lee โดยเพิ่มปัจจัยดึงดูดด้านสวัสดิการลงไปด้วย

นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการศึกษา กับสถานการณ์ความเป็นอยู่ของแรงงานต่างด้าวจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ผลการศึกษามีความสอดคล้องกับการศึกษาของ กระทรวงสาธารณสุข (2558) โดยสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ได้นำเสนอสถานการณ์ปัญหาาระบบสุขภาพของแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย โดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติใน 31 จังหวัดชายแดนที่เข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก ทั้งที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานและไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน แต่มาอาศัยเป็นประชากรแฝงเป็นจำนวนมาก ทั้งแบบไป-กลับ รายวัน ระยะสั้น จนถึงอยู่เป็นชุมชน แรงงานเกือบทั้งหมดเมื่อเจ็บป่วยจะไปรับบริการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลของรัฐตามแนวชายแดน ซึ่งบางส่วนไม่มีหลักประกันสุขภาพ จึงไม่สามารถจ่ายเงินค่ารักษาได้ ทำให้โรงพยาบาลของรัฐต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลที่ไม่สามารถเรียกเก็บได้จากแรงงานข้ามชาติส่งผลให้ภาระการเงินของโรงพยาบาลติดลบ

สวัสดิการด้านการศึกษา

จากผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรหุ่นของปีที่มีการใช้นโยบายสวัสดิการด้านการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามหรือกล่าวได้ว่า สวัสดิการด้านการศึกษาไม่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชาเข้า

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

มาสู่ประเทศไทย ซึ่งแม้ว่ารัฐไทยจะมีการจัดการศึกษาให้แก่เด็กไร้สัญชาติและทายาทของแรงงานต่างด้าว โดยจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นภาคบังคับที่เด็กทุกคนสามารถเรียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในรูปแบบต่างๆ ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ เพื่อให้เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นจำนวนแรงงานต่างด้าวทั้งหมด ซึ่งแรงงานจำนวนหนึ่งไม่มีทายาท และแรงงานอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มที่มีทายาทติดตามมาหรือมีทายาทเมื่อเข้ามาทำงานในประเทศไทย ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการศึกษา กับสถานการณ์ความเป็นอยู่ของแรงงานต่างด้าวตามผลการศึกษาของ The Asia Foundation and International Labour organization (2015) ในงานวิจัยเรื่อง Migrant and child labor in Thailand's shrimp and other seafood supply chain's, Labor conditions and the decision to study or work พบว่า การเคลื่อนย้ายหรือการเปลี่ยนสถานที่ทำงานของแรงงานต่างด้าว ยังส่งผลต่อความไม่สะดวกในการเข้าเรียนหรือย้ายโรงเรียนของทายาท อีกทั้ง แรงงานต่างด้าวที่มีทายาทบางกลุ่มไม่มีความประสงค์ให้บุตรหลานของตนเข้าเรียนในโรงเรียนไทย แต่ต้องการให้ทายาทมาช่วยทำงานเพื่อหาเงินเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่า แรงงานจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชา มีการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นเพราะประเทศไทยยังต้องการใช้แรงงานจำนวนมากทั้งในภาคอุตสาหกรรม เกษตร และบริการ ดังนั้น รัฐบาลควรจะประสานความร่วมมือไปยังประเทศต้นทาง เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะแรงงานและเตรียมความพร้อมให้แก่แรงงานก่อนเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทย
2. จากการศึกษา พบว่า การเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเกิดจากระดับการพัฒนาประเทศที่มีความแตกต่างกันอย่างใดก็ตาม ประเทศเพื่อนบ้านได้เริ่มพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้ดีขึ้นตามลำดับ ดังนั้น รัฐบาลไทยควรวางแผนระยะยาวในการพัฒนากำลังแรงงานของประเทศไทยเพื่อรองรับสถานการณ์การขาดแคลนแรงงาน ที่อาจเกิดจากแรงงานต่างด้าวเคลื่อนย้ายกลับสู่ประเทศต้นทาง
3. จากการศึกษา พบว่า การใช้นโยบายสนับสนุนสวัสดิการด้านสุขภาพให้แก่แรงงานต่างด้าวอาจมีผลต่อการตัดสินใจเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานในประเทศไทย ดังนั้น แม้ว่ารัฐบาลจะดำเนินการตามหลักสิทธิมนุษยชน แต่ก็ควรคำนึงถึงความมั่นคงทางการเมืองของประเทศไทยควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้ รัฐบาลควรส่งเสริมหลักประกันสุขภาพตามมาตรา 40 ให้แก่แรงงานต่างด้าวเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายด้านบริการสาธารณสุข

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ. (2548). คำถามและข้อท้าทายต่อนโยบายรัฐไทยในมิติสุขภาวะและสิทธิของแรงงานข้ามชาติ. กระทรวงสาธารณสุข. (2559). สถานการณ์ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของประชากรต่างด้าว ใน 31 จังหวัดชายแดน ปิงปประมาณ 2558. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข.
- ภคริตา พิจารณ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานต่างด้าว กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น ประเทศไทย . ัณญญรัตน์ อินทร์เจริญ. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย กรณีศึกษา แรงงานต่างด้าวในประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2559). รายงานฉบับสมบูรณ์ การศึกษาแนวโน้มแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยและผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวของประเทศไทย.

สิริรัฐ สุกันธา. (2557). การเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย.

Corrado Giulietti and Jackline Wahba. (2012). Welfare Migration. Forschungsinstitut zur Zukunft der Arbeit Institute for the Study of Labor.

Nina Schulzek. (2012). The impact of welfare systems on immigration: An analysis of welfare magnets as a pull-factor for asylum seekers and labour migrants. Migration Studies Unit. London School of Economics and Political Science

The Asia Foundation and International Labour organization (2015). Migrant and child labor in Thailand's shrimp and other seafood supply chain's. Labor conditions and the decision to study or work.

